כיון שאינן מוציאין פירות: ואינו נותן דמים. כיון שנטעו שלא כדין ומיזק את הרבים דין הוא שלא יתנו לו דמים ואע"ג דבאינן לבור נוטל דמים מפילו מליכא למיגרם שאני התם דליתו ליה היזקא דימיד וכיון שבאילנות אינה מקום יפוי אבל מקנו שיטול דמים: וקוצץ ונותן דמים. מע"פ שנטעו וכדין קוצץ מחלה והדר יתנו דמיו כמו שהוא עכשיו דליתו מני אמר הכי לי דמי והדר מקוץ לי יקוץ מותו לעולם דמי נותן לו דמים: קדמה דני שותפי לא תמימת ולא קרירת: ספק זה קדם ובו' קוצץ. ללא עדיף מודעי מילי אינן קדם ואינו נותן דמים דמחרין ליה זיל מייתי ראיה שאינך קדם ושקול. כל זה מפורש בגמרא:

מתני' גורן קבוע. מפרש בגמ' שהוא הסורה ברחת מפני שהיא כ"כ גדולה שאי אפשר למרחוק והמון מזיק את בני העיר וכיון שהוא היזק תדיר מחשבו לו עד שיעור שמוליכו הרוח להיכנו ממשיש ממה שאל כאחת דבר מועט שאינו זורה אותו [ג] ברחת אלא הרוח מנשבו משם שעמנו לא קניא היזקו אלפי שנה נסתלק ועוד שאינו סולך למרחוק ומשום היזק מועט זה לא חשבו לחייבו להרחיק כלל ואע"ג דלפשר דאתי לידי גרמא דגיריה לא מייתינן ליה וכן לא יעשה גורן בקבוע הזה בתוך קרקע שלו ואע"פ שאינו במקום שיזיק בני אדם מ"מ כדי שלא יזיק הנטיעות והניר לא יעשה אלא בשיש לו קרקע ממשיש ממה לכל רוח: **וגרמי'** בגמ' תניא מרחיקין גורן קבוע מן העיר ממשיש ממה וכמה כך מרחיקין מן מקשאי ומן מלועיו ומן נטיעותיו ומן נירו שלא מבירו ר' ממה כדי שלא יזיק בשלמת מן מקשאי ומן מלועיו דאתי ואתי בלביה וקשה ליה אלא נירו ממאי מ"ר אבל בר זבדא ואימימא רבי אבא בר ממל ואימימא ר' אבא בר זוטרתי מפני שעושה אותו גל: **פי'** מקשאין וכו'. ערוגות קטנות ולועין: **בכדי שלא** יזיק. משמע דמתני' מה טעם קאמר מה טעם ר' ממה כדי שלא יזיק והא דפי' בגמתני' דהכא טעם ההרחקה טפי מבכל בבי דמתני' דתניין מרחיקין כמה הרשב"א ז"ל דמשום דמתני' דלעיל משום נזי העיר ודוקא בארץ ישראל קמ"ל דהיאך מתני' דהכא משום היזקא הוא ואפי' בחוץ לארץ ונפקא מינה נמי לאי משום נזי העיר אין יכולים בני העיר למחול כדתנן [ערכין דף ג.] אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ולא משום היזק יכולים למחול: **ואתי בלביה**.

בלב הפרא ומייבש ליה: גל"ה. שמוצל השדה יותר מדאי ומרקיב התבואה: **מתני'** מרחיקין את הנבילות. מרחיקין משום ריח רע המזיק את הבריות: בורסקי. [משום] שמעבדין בו עורות ויש לו ריח רע: **אלא** למזרח העיר. מפני שמנשב בנחת כדכתיב [יונה ד] רוח קדים מרישית ולפיכך אינה מביאה הריח לעיר: ר"ע אומר ובו'. נראה דהלכתא כר"ע מדמקילינן בגמ' [ד] גליבים ומסקינן דלעתיד להרחיק חמשים אמה קאמר: חוץ ממערבה. שאינו עושה כל עיקר מפני שהיא תדירה בחמה ורוח מערבית מנשבת בחדה. כגון מסקינן בגמ' [דף יח:] דר' יוסי מתיר בחדה. דלמריחם דלבנן קאמר דיש להם להחיר בחדה מפני שהבורסים נמי מזיקין החדה אבל לדידיה אפילו במערבה וירק מחיר כל היכא דלא חזו גירייה דקאמר בגמ' דיש להחיר בחדה מפני שהבורסים נמי מזיקין דלבנן דמתניתין [מלמעלה פ"ח] בחדה אבל לר' יוסי דקיי"ל כותיה לא צריך היכא דלא שיעורא מלא [ד] כגון דלא חזו גירייה וכמו שכתב הריא"ף ז"ל בהלכותיו וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות שכניס דהיינו ג' טפחים מן יומר מעט והיינו דוקא במערה וירק דבכה"ג חזו גירייה אבל בחדה ליכא לעולם גירייה דאי בציעתא דהיינו הזרע המזרע בארץ לח מעכה לה הדבורה כדי שתוכל לאכלה מי בערפא דהיינו העלין ולו גירייה אינהו דאמר זמן מלקי מעלמן וטעמייהו דרבנן בהרחקת מערה וירק וכאולה מתני' משום דעל המזיק להרחיק את עלמו ואוקימנא לה בגמ' לפי [ו] בלוקח [ז] ואע"פ שמכר המערה בראשו ואע"ג דלא קי"ל כרבנן בהרחקת מערה אלא מע"פ שאינו רואה לוקח מ"ל להרחיק שזה עושה בתוך שלו וזה עושה בתוך שלו מיהו כיון דמודה רבי יוסי בגיריה נפקא לן לענין דיעה בלוקח ואינו אלא מוסיף היזק יכולים למחול: **ואתי** בלביה. שמעמד המוכר לכותל אין הלוקח חייב להרחיק שהוא לא מכר אלא מה שעמד מזיק אבל הלוקח חלון כל שעה מזיק לו ברואייתו ומפי מילי בשיש היזק בחלון בשעת המכר אבל אם מכר לו בית שיש בו חלון על חורבה שלו אע"פ שעשויה לבנות כיון שנפתח זה החלון בראשונה ונתחייב לסלקו מתחלה אף כשיבנה זה את החורבה אין לו לסתמו וכדתנן אם אילן קדם לא יקוץ. כן כתב הרב רבי יונה ז"ל: וגרסינן בגמ' תניא לכל רוח הוא עושה דברי ר"ע ומרחיק חמשים אמה חוץ ממערב שאין עושה כל עיקר מפני שהיא תדירה מאי תדירה מדיה בתחלה: מרחיקין את המשרה ובו'. אמר רב פפא בלוקח כי אינא יכיל למאי מרחיק ועוד מ"ע דר' יוסי לפילו מערה וירק נמי אמר רבינא הקברני רבנן על הניזק לפרחיק את עלמו וכי יוסי קאמר להו לגדיל על הניזק ס"ל והכי קאמר להו אלו לגדיל לא מזקי לי כלי לחוקי אבל לגדילו לחוקי את המזיק תניא מערה וירק דאי מזקי הני והני לא מזקי הני מערה וירק דאי מזקי הני מזקי הני מדרבנן דטורים לחרכל לא מזקי לי אלא בשיכחת לה ואי בטרפא הדר פארי ובעיא לן בר' יוסי וחזינן בפירושא דגאון דלית הלכתא כר' יוסי בחרדל ודבורים וקאמר נמי דלעניו משרה וירק מודה ר' יוסי דמרחיקין ובטעמא (ב) דמילתא בלחוד הוא דפליג רבי יוסי ולאו בגופיה דדינא ואנן קשיא לן האי פירושא דכד מעיינת ביה בגמרא משכחת ליה לרבי יוסי דבגופיה דדינא פליג דהכי קאמר לדידי אפי' משרה וירק נמי לא בעו רחוקי ודקאמר דמודה רבי יוסי בגיריה ובגרמא דגיריה אין ודאי הכין הוא אלא הכא במשרה וירק ליכא לא לגיריה ולא גרמא דגיריה דמיא מיתם תיימי והדר אזלי ואי מודה דרבנן קאמר להו לדידי על הניזק להרחיק את עצמו וכולהו לא בעו רחוקי אלא לדידכו דאמריתו על המזיק להרחיק את עלמו ורק דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי ורבנן דבורים לחרדל לא מזקי אי בבינתא לא משכחת לה ואי בטרפא הדר פארי וקיימא לן בר' יוסי וחזינן בפירושא דגאון דלית הלכתא כר' יוסי בחרדל ודבורים ובמעמא דלעניו משרה וירק מודה ר' יוסי דמרחיקין ובטעמא (ב) דמילתא בלחוד הוא דפליג רבי יוסי ולאו בגופיה דדינא ואנן קשיא לן האי פירושא דכד מעיינת ביה בגמרא משכחת ליה לרבי יוסי דבגופיה דדינא פליג דהכי קאמר לדידי אפי' משרה וירק נמי לא בעו רחוקי ודקאמר דמודה רבי יוסי בגיריה ובגרמא דגיריה אין ודאי הכין הוא אלא הכא במשרה וירק ליכא לא לגיריה ולא גרמא דגיריה דמיא מיתם תיימי והדר אזלי ואי מודה דרבנן קאמר להו לדידי על הניזק להרחיק את עלמו וכולהו לא בעו רחוקי אלא לדידכו דאמריתו על המזיק להרחיק את עלמו ורק דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי ורבנן דבורים לחרכל לא מזקי לי אלא בשיכחת לה ואי בטרפא הדר פארי וקיימא לן בר' יוסי וחזינן בפירושא דגאון דלית הלכתא כר' יוסי בחרדל ודבורים ובמעמא דלעניו משרה וירק מודה ר' יוסי דמרחיקין ובטעמא (ב) דמילתא בלחוד הוא דפליג רבי יוסי ולאו בגופיה דדינא ואנן קשיא לן האי פירושא דכד מעיינת ביה בגמרא משכחת ליה לרבי יוסי דבגופיה דדינא פליג דהכי קאמר לדידי אפי' משרה וירק נמי לא בעו רחוקי ודקאמר דמודה רבי יוסי בגיריה ובגרמא דגיריה אין ודאי הכין הוא אלא הכא במשרה וירק ליכא לא לגיריה ולא גרמא דגיריה דמיא מיתם תיימי והדר אזלי ואי מודה דרבנן קאמר להו לדידי על הניזק להרחיק את עלמו וכולהו לא בעו רחוקי אלא לדידכו דאמריתו על המזיק להרחיק את עלמו ורק דהני מזקי הני והני לא מזקי הני אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהדדי ורבנן דבורים לחרכל לא מזקי לי אלא בשיכחת לה ואי בטרפא הדר פארי: תדירה בתפלה בתבו בתום' דרא פלינא אההיא בריתא דברכות (דף ל.) דקתני אחייב להתפלל כנגד ירושלים שנאמר והתפללו אל ה' דרך מלרס והיינו אחית כרבי ישמעאל דאמר שכינה כנגד מקום ורבי חניא דאמר לקמן לרב אחי שהיה דר בצפון נהוג לחתון דיחבריה לפפונא דפ"י מדרימו מדרומי סגר לה כהיגא בריחתא דברכות: הדר פארי ורבה העלה ואין לומר הדר ממי מחלי ליה ולעולם לא יפרה ולא ירבה למתוך שהוא מד

מרובים: **ואינן סרק.** גפלי הוא לעיר: [א] **ונותן דמים.** מי שהעיר שלו (ג): **גמ' מ"ם מכור.** דבעי ממי הרחקה וקאמר שם הבור קדם קוץ ונותן בעל הבור דמי האילן לבעל האילן: **לא תמימת ולא קרירת.** שזה קומן על זה לפ כלן דמי האילן מי יתנם שם נאת לבטל על בני העיר כל ג' יאמר ממני לא יתחיל ומפלת יאמר עומד והעיר מגוזה ואין זה מפלרת פ"י: **מתני' גורן קבוע רחוק מן העיר.** מפני המון שמזיק את בני העיר כשהוא זורה וגם מיבש הזרעים: [ב] (ומבינת) ניל הוא המרשה שמוכרין בקיץ כדי שייבשו שרשי העשבים והקוצים ואין זורעים עד החורף כדכתיב וירו לכם ניר ואל תזרעו על קוצים: **נבילות בורסקי וקברות.** טולה מפוש ריש רע: **אלא לרוח מזרחית.** שלפי שרוח מזרחית חמה ועוזה כדכתיב רוח קדים תריאם ניוזה ואינו קשה אלא לפ כן בשה לפורעניות ולכן אינה מניפה הריח לעיר: **חוץ ממערבה.** שהשמיה במערב: **לא תמימת.** מיס שאורין בהן פשתן: **ולא קרירת.** כלתי: **ולא תחרדל מן הדבורים.** שמולים את החרדל והוא עז ומחדד את פיהם ואוכלות את הדבש שלהן אחרי כן: **גמ' לגלוגי.** פרחים של חרדל: **על המזיק להרחיק לא עלמו.** לפ על פי שהרחיקו ברשות: **בינתא.** גדעיני הזרע: **לא משכחת לה.** הדבורה לפי שהוא בשדיעו: **ואי בטרפא.** לא יאכל העלה: **הדר פארי.** אחר ועומה: **[ובטעמא] דמילתא לחוד.** דקאמר לבהרסם לרבנן [ב]: **מיתם תיימי.** כלים ונבלעים:

רש"י

אומר כל אילן סרק חמשים אמה אם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים ואם האילן קדם קוצץ ונותן א דמים ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים: **גמ'** ומ"ש מבור דאמר קוצץ ונותן דמים [ד] אמר רב כהנא (א) קידד' דבי שותפי לא חמימי ולא קרירא: **מתני'** מרחיקין גורן הקבוע מן העיר ג' אמה ולא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אא"כ היה לו ג' אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומניירו (ו) כדי שלא יזיק: מרחיקין את הנבילות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר ג' אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר ר' עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה לכל רוח מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים ג ר' יוסי מתיר בחרדל: **גמ'** תניא רבי יוסי מתיר בחרדל שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבוריי הרחק דבורך מן חרדלי שבאות ואוכלות לגלוגי חרדלי [ז]טעמייהו דרבנן דסברי על המזיק להרחיק את עצמו הלכך מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן הדבורים ור' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו ואפילו משרה וירק לא בעו לרחוקי והא דקתני ר' יוסי מתיר בחרדל לדבריהם

קובץ הגהות

ב"ח (א) ג"ל בכלי:

מא"י [א] ג"ב ומשי שנא הכא דקתני קוצץ ומין ונתן דמים: [ב] ג"ל ומגירו: [ג] ג"ב דקתמר בגמ' סיפא מתחל בגוזן שהיו קבוע ומפרש כל שהיו זורה ברחת ומ"ם הכ"מ כשהיו קבוע אינו צריך כלל להרחיק מע"ג דקתני סיפא כגון שלא חזיק ואיירי כשהיו קבוע אבל אם מתחל בגוזן ומיבש ומיפיק בגוזן קבוע אין צריך להרחיק ר' אחא בי ריש לקיש ומיפיק בגוזן קבוע אבל בשהיו קבוע אינו צריך להרחיק כלל: [ד] ג"ב דקתמר לכל רוח עושה ומוחל חוץ ממערב' דמרחיק ר' אחא בי ר' חנינא ומ"ם הכ"מ כשהיו קבוע אינו צריך להרחיק כלל שלא חזיק והיינו כשהיו קבוע ומוחל חוץ ממערב' דמרחיק ר' אחא בי ר' חנינא ומ"ם הכ"מ כשהיו קבוע אינו צריך להרחיק כלל: [ה] ג"ב כמו גבי בור שיח ומערה בג"ט: [ו] ג"ב פי' אחר שעשה זה מעשה מכר שדהו לאחר ולוקח עשה עם מרכל ומכר מחלה שדהו לאחר והלוקח עשה עם ירק לו בתעמיד דבורים: [ז] ג"ב ולפ"ז לפ אתי שפיר דקתמר לדבריהם דרבנן ומפשר לומר טעמא דמעמא הוא כמו שאמר לדבריהם דרבנן כשם שים להרחיק על זה כן ים להרחיק על זה ונופלת דיעה דר"ל מה שפיר דפליג עם רבנן גבי אילן ר"ל על הניזק להרחיק: [ח] ג"ב נראה שכר"ת פי' בלוקח אלי שהוא עם המוכר והמוכר עשה שיעשה כשהיה בראשונה והוי שפיר ללא חד מתייהו דקאים וכ"ש לפ פירש כן:

חו"י (א) ג"ב משמ"כ בשלן קדם שני כמה דמיפין מ"ל דתכלל שם מזיקי: (ב) ג"ב פי' לדרבנן וקי"ל כרבנן: (ג) ג"ב ל"ש ועבד המיים כתב על רש"י פי' בני עיר וז"ל שהלכו כך הוא רק שרש"י נותן לשון יחיד דייק:

אנ"ש מהרי"ן שפירא [א] ברש"י ונותן דמים מי שהעיר שלו ל"ל מי שים מלן בהעיר לשתוקי הדרים שם בשבילות שלון להם בתים בתוכה שלותן ולפי שיש נותנין לזה וק"ל וכזה ל"ש מה שמתרץ תמ"כ בגמ' וכר"ף דכלן מיקרי קדימה דני שותפי וכו' וכלשון רש"י שם: מהרי"ם [ב] דסבירא לה דעל המזיק [ו] להרחיק ואפי' דלמו גייריה וקמקמר אינו על הניזק להרחיק אלא משום טעמא דגייריה בני מזיק למרחוק כי אינהו וכל הני דפירקין עם מרכל ומשכיר כולהו גייריה ניתנו לבד מאילן דאזיקו מהשתא אלא לאחר זמן [ח] ורי"ף ול"ל בפיים הוא מדמה מרכל ומשכיר לאילן ול"ל להרחיק כ' אמה אלא ג"ע בכדי שלא יזיק בגייריה דליה וכפי' הר"ן ול"ל שעשה בתוך שלו ירק יכול לומר לו הי"ה מיפכה אם רוצה אני שהיה מכר לך אבל עכשיו אי אתה יכול לומר לי